השותפין פרק ראשון בבא בתרא יז.

ככל מכל כל. כאברהם כתיב (בראשית כד) וה׳ ברך את אברהם בכל כיצחק כתיב (שם כו) ומוכל מכל כיעקב כתיב (שם לג) וכי יש לי כל כלומר לא חסרו שום טובה: **חלב בקרבי. לעריה קא מדבר.** על לבו ממש הוא מתרעם ואומר שמת בקרבו מרוב צרות: **אלא שלט בהן מלאך המות.** אלא מתו בנשיקה על פי שכינה: **כלל מכל כל.** לא חסרו שום כבוד ומליצו כבוד זה במשה ואהרן שנאמר בהן על פי ה׳ ואם אלו מתו ע״י מלאך [המות] נמצא שחסרו כבוד: **כדאמרן.** שמתו ע״פ שכינה ואין ראויה רמה לשלוט במי שנשוק משכינה שהרי אין הרמה באה אלא מטפה מרה המטפטפת מסכינו של מלאך המות דאמר מר (ע״ז דף כ:) ממנה מת ממנה מסריח ממנה פניו מוריקות: **ישכון לבטח עליו.** הכי דרש (ג) ישכון לבטח בימין על סמיכות ידידות השכינה: **בעטיו של נחש.** בעצתו של נחש כלומר לא היו רואין למות אלא שנגזרה גזירת מיתה על כל תולדותיו של אדם הראשון בעצתו של נחש בעטיו תרגום של עצתו כדכתיב (דניאל ו) אתייעטו כל וגו׳ וכן המיב עטא וטעם (שם ג): **ואתיוהיסם.** בגני ישי כתיב:

הדרן עלך השותפין

לא יחפור. כור שיח ומערה. מפורשים בגמרא קמא בפרק שור שנגח את הפרה (דף ג:): **כור.** עגול: **שיח.** ארוך וקלר: **מערה.** מקורה בקירות: **נברכת הכובסים.** חופר חפירה מרובעת בעומק אמה או יותר ומי גשמים מתכנסים בה לכבס בגדיהם והיו להם שתים אחת שטורים את הבגדים יום או יומים בעלאת כלבים והיא קרויה מחמצן בגמ׳ (יט.) ואחת שמשפשפים בה והיא קרויה נדיין (שם): **אע״כ כו׳.** מפני שהחפירה הסמוכה לכור מחלשת כותלי הכור ומרפה אותן: **וסד בסיד.** את כותלי חפירתן: **גפת.** פסולת זיתים שנתעלרו בגיתא הבד: **הסלעים.** אבנים שהאור יוצא מהן שקורין קוליי״ש שכל אלו קשין לחומה שמוציאין הבל: **מן הכותל.** כותל לבנים של טיט הבנוי על גבי קרקע ולאו בכור קאי השתא: **וזרעים.** קשין לכותל דתמצרם בגמ׳(ה): **ומחרישה.** מרפה את יסודו ומופל: **מי רגלים.** ממסמסין את הלבנים שהן של טיט יבש: **ריחיים.** קשין לכותל שמגידין את הקרקע בגלגול תבטמן: **מן השכב.** היא הריחיים התחתונה: **הרכב.** היא העליונה הרוכבת על זו והיא קלה טפח מן התחתונה: **ואת הגור שלשה מן הכליא.** תגור כלי חרס הוא שרוף בכבשן כשאר קדירות ופיו למעלה והכא לקוחנו בתרן עושה בגין טיט ואבנים שיהיו לו לבסים ומושיבין אותו עליו אלא יצטרנו שויו ממחת קרקע ואותו בגין עשוי בשיפוע רחב מלמטה וקצר מלמעלה כמדת התנור מחתונה קרוי כליא ועליונו קרוי שפה כלומר שפת הכליא שפתה עליונה ולפי שהכלי של תנור קשה לכותל צריך להרמיקו: **גמ׳** פתח

מעין העולם הבא אלו הן אברהם יצחק ויעקב אברהם דכתיב ביה [1]בכל יצחק דכתיב ביה [2]מכל יעקב דכתיב ביה [3]כל שלשה לא שלט בהן יצר הרע אלו הן אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל ויש אומרים אף דוד דכתיב [4]ולבי חלל בקרבי ואידך צעריה הוא דקא מדכר תנו רבנן ששה לא שלט בהן מלאך המות ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב בהו [5]על פי ה׳ והא מרים לא כתיב בה על פי ה׳ אמר ר״א [6]מרים נמי בנשיקה מתה דאתיא [7]שם שם ממשה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה׳ שגנאי הדבר לומר תנו רבנן שבעה לא שלט בהן רמה ותולעה ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים ובנימין בן יעקב [8]אברהם יצחק ויעקב דכתיב [בהו] בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב [בהו] ע״פ ה׳ בנימין בן יעקב דכתיב [9]ולבנימין אמר ידיד ה׳ ישכון לבטח עליו וי״א אף דוד דכתיב [10]אף בשרי ישכון לבטח ואידך ההוא רחמי הוא דקא בעי תנו רבנן [11]ארבעה מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד וכולהו גמרא לבר מישי אבי דוד דמפרש ביה [קרא] דכתיב [12]ואת עמשא שם אבשלום תחת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב וכי בת נחש היא והלא בת ישי היא דכתיב [13]ואחיותיהם צרויה ואביגיל אלא בת מי שמת בעטיו של נחש:

הדרן עלך השותפין

לא [א]יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו ולא שיח ולא מערה ולא אמת המים ולא נברכת כובסין אא״כ הרחיק [ב] מבותל חבירו שלשה טפחים וסד בסיד [ג]ומרחיקים את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת הסיד ואת הסלעים [ד] מבותלו של חבירו שלשה טפחים [ה](או) סד בסיד [ו]מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים [ז]ומרחיקין את הריחים שלשה מן השכב שהן ארבעה מן הרכב [ח]ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה: **גמ׳** פתח

שלשה כו׳ מעין העולם הבא. תימה לרשב״ם אמאי לא חשיב נמי אינו דאמר לעיל (דף טו:) והתמוטות רועות על ידיהם מלמד שהטעימו הקב״ה מעין עולם הבא וי״ל דאינו לא היה אלא בחד מילתא ואברהם ויצחק ויעקב נהנו מעין עוה״ב מכל וכל: **שבעה** שלא שלטה בהן רמה. תימה לרשב״ם דכולהו לדיקי נמי דאמר בשבת בפ׳ שואל (דף קנב:) ורקב עצמות קנאה מי שים לו קנאה בלבו עצמותיו נרקבין ושאין קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבין וי״ל דיכול להיות אלא ירקב ושלטו בו רמה כדאמר במעשה דרבי (ד) אלעזר בן שמעון בהשוכר את הפועלים (ב״מ דף פד:) דנפיק ריחא מאודניה:

שלשה לא שלט בהן יצר הרע. אין לפרש אלא שלט כלל דא״כ היכי קבלו עליה אגרא אלא כדאמר (יומא דף לח:) מאי דכתיב רגלי חסידיו ישמור כיון שעבר אדם רוב שנותיו ולא חטא אוב אינו חוטא ה״נ כיון שראה הקב״ה שהיו דומקין עצמן כל כך להתרחק מן העבירה סייעם הקדוש ברוך הוא מכאן ואילך אלא שלטו בהן יצר הרע:

הדרן עלך השותפין

לא יחפור. כל הני אייני דאית בהו מיא וטעמא משום מתוגתא דאתמרינן בגמרא ותימה לר״י והא אמרי׳ בגמ׳ כל מרא ומרא דקא מחית כו׳ ואומר ר״י דלא קאמר אלא שמאותה שעה מתחיל החיזק וכיון דבתחילת החיזק הוו גירי דיליה מודה ר׳ יוסי ומיהו אי לאו משום מיא לא היה צריך הרחקה ג׳ טפחים: **לא** שיח ולא מערה. וה״ה מרילין ונעילין והני נקט אגב כור דבכל מקום רגיל לשנות שיח ומערה בהדי כור ואמת המים ונברכת הכובסין דאין רגיל לשנותן גבי כור מפרש בגמ׳ דצריכי תרוייהו ומיהו הא לא מפרש אמאי לא הוה שמעינן להו מכור דמלי למימר דכור ושיח דעמוקין טפי בעי הרחקה שלשה אבל הגך דלא עמיקי כולי האי הוה אמינא דלא בעי הרחקה שלשה ואי תנא הני הוה אמינא דכור ושיח דעמיקי טפי בעי הרחקה יותר מג׳ ובפרק הפרה (כ״ק דף ג:) דתנן אחד החופר כור ושיח ומערות ומצריך להו לכולהו בגמרא התם ניחא דלא הוה ליה לתנא למינקטינהו אגב כור כיון דכתיב כור בקרא אלא הוה ליה למיתני כור לחודיה:

סלעים. אבנים שאם יוצא מהן דרך להניחן אצל הכתלים והא דאמר בירושלמי אית תנא תני טומנין בסלעים ואית [ה] תני לחין טומנין כאן בסלעים של כסף כאן בסלעים של נחושת דאין הוה מצי לשנויי כאן בסלעים של אבנים כאן בשל כסף אלא ניחא ליה לשנויי כולהו במתכת: **וסד בסיד.** גרסה לר״י דבסיפא נמי גרס וסד בסיד ולא גרס או דאי גרסי׳ בסיפא אי סד בסיד אם כן תפשוט דבריש׳ וסד בסיד תנן מדלא קתני אי סד בריש׳ כמו בסיפא אלא ודאי בסיפא נמי גרס וסד והא דפשיטא ליה בגמרא (לקמן דף יט.) דבסיפא הוי אי סד בסיד היינו משום דאין החיזק כל כך מרוויח אלא יועיל לו סיד לחודיה: **כליא.** פירש ר״ח בתן דתנור לר מלמטה ובאמצעיתו מרחיב וכולנו ויולא כשיעור טפח ומאמצעיתו מילר ועולה: פתח

מסורת הש״ס

ב) [מו״ק כח.]. ג) ר״פ אברהם יצחק יעקב משה אהרן ומרים כראמרן בנימין בן יעקב וכו׳ וכזה תנין פיכש״י דכסא ד״ה כדאמרן וכו׳]. ג) שבת נה:. ד) נ״מ ופסר. ה) [לקמן יט:].

תורה אור השלם

1 וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל:
בראשית כד א

2 וַיַּחֲרֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי אֹפוֹא הוּא הַצָּד צַיִד וַתָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא וַאֲבָרְכֵהוּ גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה:
בראשית כז לג

3 קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי אֲשֶׁר הֻבָאת לָךְ כִּי חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ לִי כֹּל וַיִּפְצַר בּוֹ וַיִּקָּח:
בראשית לג יא

4 כִּי עֲנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי:
תהלים קט כב

5 וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל הַר הֹר לְפִי מֵרֹת יְיָ וַיָּמָת שָׁם בְּשֵׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ: בְּמִדְבַּר לג לח
וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי יְיָ:
דברים לד ה

6 וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְבַּר צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם: בְּמִדְבַּר כ א

7 לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְיָ יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן:
דברים לג יב

8 לְכֵן שִׂמְחוּ לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח:
תהלים טז ט

9 וְאֶת עַמְשָׂא שָׂם אַבְשָׁלוֹם תַּחַת יוֹאָב עַל הַצָּבָא וַעֲמָשָׂא בֶן אִישׁ וְשִׁמוֹ יִתְרָא הַיִּשְׂרְאֵלִי אֲשֶׁר בָּא אֶל אֲבִיגַיִל בַּת נָחָשׁ אֲחוֹת צְרוּיָה אֵם יוֹאָב:
שמואל ב יז כה

10 וַאֲחִיוֹתֵיהֶם צְרוּיָה וַאֲבִיגַיִל וּבְנֵי צְרוּיָה אַבְשַׁי וְיוֹאָב וַעֲשָׂהאֵל שְׁלֹשָׁה:
דברי הימים א ב טז

הגהות הב״ח

(א) במשנה ולא נברכת טובלן אע״כ הרחיק מבותלו של חבירו: (ב) שם הסלעים מן הבותל של: (ג) רש״י ד״ה ישכון וכו׳ הכי דרש ליה ישכון בנימין לבטח על סמדינה: (ד) תוס׳ ד״ה שנעה וכו׳ דר׳ אלעזר בר״ש: (ה) שם ד״ה סלעים כו׳ ולית תנא תני לחין טוטמין:

לעזי רש״י

קוילו״יש (קוילו״יש). אבני חלמיש.

מוסף רש״י

בעטיו של נחש. בעצתו של נחש אחת אחר, אלא אחתו, כעטיו, כמו (דניאל ג) עטון ועטיס (שבת לו:).

הדרן עלך השותפין

עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פ״ט מהלכות שכנים הלכה ח סמג עשין עוש״ע ח״מ סי׳ קנה סעיף י:
ב ב מיי׳ שם הלכה כ עוש״ע שם סעיף ד:
ג ג מיי׳ שם עוש״ע שם סעיף ה:
ד ד מיי׳ שם הלכה ג עוש״ע שם סעיף ז:
ה ה מיי׳ שם הלכה ד עוש״ע שם סעיף ח:

רבינו גרשום

על פי ה׳. דמי שמת ע״י מלאך המות שולט בו רמה ותולעה מפני כי ג׳ טיפין של מרה חלוין בו בסכינו ממנה מת ממנה מסריח ממנה מני מוריקים ראותם שמתו על פי ה׳ לא שלט בהן רמה ותולעה: חלל בקרבי. שאין בו יצר הרע: צעריה דמדכר. כלומר זה בקרבו מפחד מאוהו מעשה שאירע לו: רחמי הוא דבעי ו) שוכן בו לבטח: בעטיו של נחש. בעצה שיעצה עטיו לשון עצה כמו (דניאל ב) עטא וטעם:

הדרן עלך השותפין

לא יחפור אדם בור כו׳. משום דקא מרפיה ליה לארעיה ומקלקל לבורו: ולא שיח. זהו חפירה שחופרין להשקות שדותיהן ועשויה ארוך וקטן: לא מערה. שהיא מרובעת: נברכת הכובסין. ששם רוחצין וכובסין את בגדיהן:

ו) [נדה לא ל״ל דאמרי הוא דאמר שיטתן כשרי לעטה].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com